

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

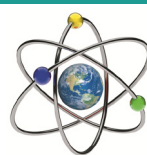

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
Axmedova Dilnoza Anvarovna	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
Bakirov Otabek Bo'ranovich	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
D. J. Norboyeva	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
Khazratova Zukhra Mamaraimovna	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers	127
Niyozov Javlonbek	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
Radjapova Zuxra Tirkashevna	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
Solihova Barno Sodik qizi	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
Yarmatov Shermo'min Rahmatovich	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
Атаджанова Сохиба Талиповна	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
Kayumova Nazokat Rashitovna	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
Eshonqulova Umida Xolmirzayevna	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
Abulova Mohigul Komiljonzoda	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
Inomova Mahliyo Yusuf qizi	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhridin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
Botirova Jumagul Chori qizi	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
Kaypova Gulnara Muratbaevna	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
Davletova Hamida Xasan qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
Fayzullayev Ermat Majidovich	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
Omonov Xasanxon Sulaymonovich	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
Xushbokov Oybek Uralovich	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
Erhanova Nasiba Absayitovna	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
Akmalova Farida Dilmurod qizi	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'zni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
G'ulomova Oychehra No'monjon qizi	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
Iroda Isroilova	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
Mardonova Saodat Muzaffarovna	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
Yuldoshev Khaydarbek	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
Allayarova Sojida Umirzakovna	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrorov Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrorov Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdusolim Abdulkim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodxo'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA O'YIN TEXNOLOGIYALARI ASOSIDA BOLALARNING SHAXSIY VA IJTIMOY KOMPETENSIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH

Norqulova Ma'mura Husniddin qizi

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti,
Maktabgacha ta'lim kafedrası stajyor o'qituvchisi

ORCID: 0009-0009-8886-1027

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalar hayotida o'yinning ahamiyati hamda bolalarda o'yin kompetensiyasini rivojlantirishning amaliy metodlari ko'rib chiqilgan. Shuningdek, pedagog-tarbiyachilar tomonidan bolalarda o'yin kompetensiyalarini rivojlantirish uchun turli zamonaviy metod va usullarni ishlab chiqish va ularni amaliyotda qo'llash masalalari tadqiq etilgan. O'yin kompetensiyalarini rivojlantirish bo'yicha taklif va tavsiyalar berilgan. Rivojlantiruvchi markazlarda o'yin orqali bolalarga ta'lim va tarbiya berish masalasiga oid bir qator taklif va fikrlar keltirib o'tilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, o'yin faoliyati, o'yin kompetensiyasi, rivojlantiruvchi muhit, pedagogik metodlar, ta'lim va tarbiya.

Abstract: The article examines the importance of play in the lives of preschool children and practical methods for developing play competencies in children. It also analyzes the development and practical application of various modern methods and techniques by educators aimed at enhancing play competencies in children. Suggestions and recommendations are provided for the development of play competencies. A number of ideas and proposals are presented regarding the education and upbringing of children through play in developmental centers.

Key words: preschool age, play activity, play competencies, developmental environment, pedagogical methods, education and upbringing.

Аннотация: В статье рассматривается значимость игры в жизни детей дошкольного возраста, а также практические методы развития игровых компетенций у детей. Кроме того, анализируются вопросы разработки и практического применения педагогами различных современных методов и приёмов, направленных на развитие игровых компетенций у детей. Предлагаются рекомендации по развитию игровых компетенций. Представлен ряд предложений и идей по обучению и воспитанию детей посредством игры в центрах развития.

Ключевые слова: дошкольный возраст, игровая деятельность, игровые компетенции, развивающая среда, педагогические методы, обучение и воспитание.

KIRISH

Bizga ma'lumki, maktabgacha yoshdagi bolalarning asosiy faoliyati o'yin hisoblanadi. Shu sababli bu yoshdagi bolalar ta'limida o'yin o'zining mustahkam o'rniga ega. Chunki o'yin bilish jarayoni va uning bir qismi bo'lib, "kirish, mustahkamlash, mashq, nazorat" bosqichlari asosida tashkil qilinadi. O'yinlar turli maqsadlarga yo'naltirilgan bo'lib, ular didaktik, tarbiyaviy, faoliyatni rivojlantiruvchi hamda ijtimoiylashuv maqsadlarida qo'llaniladi. O'yinning maqsadlarini ko'rib chiqar ekanmiz, didaktik maqsadi bilimlar doirasini kengaytirish, bilish faoliyatini rivojlantirish, amaliy faoliyatda bilim, malaka va ko'nikmalarni qo'llash hamda umumta'lim malaka va ko'nikmalarini, shuningdek, mehnat ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan bo'ladi. O'yinning tarbiyaviy maqsadi esa mustaqillik va irodani tarbiyalash, muayyan yondashuvlar va nuqtai nazarlarni shakllantirish, ma'naviy va estetik dunyoqarashni rivojlantirish, hamkorlik, kollektivizm, jamoaga moslashish va kommunikativlikni tarbiyalashdan iborat.

Faoliyatni rivojlantiruvchi o'yinlar diqqat, xotira, nutq, tafakkur, qiyoslash va chog'ishtirish malakalari, o'xshashlikni aniqlash, faraz va xayol, o'quv faoliyatini motivatsiyalashni rivojlantirishga qaratilgan. Jamiyat-

ning qadriyatlari va me'yorlariga jalb etish, muhit sharoitlariga moslashish, ehtirolarni nazorat qilish, o'z-o'zini boshqarish va muloqotga o'rgatishga yo'naltirilgan o'yinlar esa ijtimoiylashuv o'yinlari hisoblanadi. Shuningdek, o'yindan tushunchalar, mavzular, hattoki o'quv predmeti bo'limlarini o'zlashtirishda ham o'qitish metodi va mustaqil pedagogik texnologiya sifatida foydalaniladi.

O'yinli texnologiyalardan foydalanishning asosini bolalarning faollashtiruvchi va jadallashtiruvchi faoliyati tashkil etadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yinli texnologiyalardan foydalanish orqali yuqori samarali natijalarga erishilayotgani amaliyotda tasdiqlanmoqda. O'yinli texnologiyalar asosini o'yin tashkil qiladi. O'yin texnologiyasi o'yin metodidan o'zining aniq maqsadi, amalga oshirilishi lozim bo'lgan jarayonlarning mantiqiy izchilligi va o'zaro bog'liqligi, oldindan belgilangan natijalarga erishish kafolati bilan farq qiladi.

L. S. Vigodskiy o'yinni bolaning ichki ijtimoiy dunyosi hamda ijtimoiy buyurtmalarni o'zlashtirish vositasi sifatida ta'riflaydi ^[1,1].

Bizga ma'lumki, har qanday o'yin muayyan vazifalarni bajaradi:

- maftunkorlik;
- kommunikativlik;
- o'z imkoniyatlarini amalga oshirish;
- tashxis;
- o'yin ishtirokchilari o'rtasidagi muloqot;
- ijtimoiylashuv.

Ma'lumki, o'yinlar quyidagi to'rt asosiy xususiyatga ega:

- erkin rivojlantiruvchi faoliyat, ya'ni bola o'yinni o'zi tanlaydi va unda faol ishtirok etadi, bunda yakuniy natijadan ko'ra o'yin jarayoni muhim ahamiyatga ega;
- ijodiy xarakter, ya'ni o'yin jarayonida bolalar uchun ijod qilish imkoniyatlari keng bo'ladi;
- emotsional ta'sir, bunda bola o'yinda markaziy o'rin egallashga intiladi, g'olib bo'lishni xohlaydi va bu holat uning faolligini oshiradi;
- asosiy va qo'shimcha qoidalar, ular o'yin mazmuni va mantiqiy ketma-ketligini belgilaydi.

Shuningdek, S. M. Tyunnikova "o'yin – bu o'z-o'zidan sodir bo'ladigan jarayon emas, u faqat ma'lum sharoitlarda yuzaga keladi, muvaffaqiyatli amalga oshiriladi hamda ma'lum darajada o'quv materialining muammoli bo'lishini nazarda tutadi", deb hisoblaydi.

O'yin ilmiy adabiyotlarda borliq fenomeni (yunoncha phainomenon – yuz beruvchi noyob hodisa) sifatida talqin qilinib, mehnat faoliyati va o'rganish bilan bir qatorda turadi. O'yin nafaqat bolalar va kattalar faoliyatida, balki insoniyat turmushida muhim hodisa sifatida, psixologiya va pedagogikada esa maxsus o'rganiladigan dolzarb muammolardan biri hisoblanadi. Pedagogik adabiyotlarda o'yinga berilgan ta'riflar ko'plab uchraydi.

Jumladan, L. P. Borzova o'z tadqiqotlarida "o'yin – bu ta'lim oluvchi uchun tabiiy o'rganish usuli", "didaktik o'yin esa subyekt uchun ma'lum bir holatdagi o'quv-mashg'ulot faoliyatidir", deb ta'kidlaydi. O'yinli texnologiyalardan foydalanishning asosini maktabgacha yoshdagi bolalarning faollashtiruvchi hamda jadallashtiruvchi faoliyati tashkil etadi.

Shuningdek, o'yinli texnologiyalar (o'yinli ta'lim) bolalarning ijtimoiy tajribani o'zlashtirishining barcha ko'rinishlari, ya'ni bilim, ko'nikma, malaka hamda hissiy-baholovchi faoliyat jarayonini shakllantirishga qaratilgan shartli o'quv vaziyatlarini ifodalovchi, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim turlaridan biri – pedagogik texnologiya hisoblanadi.

Maktabgacha ta'lim jarayonida o'yinli texnologiyalar didaktik o'yinli faoliyat shaklida qo'llaniladi. Ushbu faoliyatda bolalarning bilim olish jarayoni o'yin faoliyati bilan uyg'unlashtiriladi. Shu sababli tarbiyalanuvchilarning ta'lim olish faoliyati o'yin faoliyati bilan uyg'unlashgan mashg'ulotlar didaktik o'yinli faoliyatlar deb ataladi. Inson hayotida o'yin faoliyati orqali quyidagi vazifalar amalga oshiriladi:

- o'yin faoliyati orqali shaxsning o'qishga va mehnatga bo'lgan qiziqishi ortadi;
- o'yin jarayonida shaxsning muloqotga kirishishi, ya'ni kommunikativ muloqot madaniyatini egallashiga yordam beriladi;
- shaxsning o'z iqtidori, qiziqishi, bilimi va o'zligini namoyon etishiga imkon yaratiladi;
- hayotda va o'yin jarayonida yuzaga keladigan turli qiyinchiliklarni yengish hamda to'g'ri mo'ljal olish ko'nikmalarining shakllanishiga ko'maklashiladi;

- o'yin jarayonida ijtimoiy normalarga mos xulq-atvorni egallash va kamchiliklarga barham berish imkoniyati yaratiladi;
- shaxsning ijobiy fazilatlarini shakllantirish uchun zamin tayyorlanadi ^[1,2].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ro'zmatova M.B. maktabgacha ta'lim sohasida o'yin texnologiyalari bo'yicha muhim ilmiy ishlanmalar yaratgan olimlardan biridir. Uning o'yin texnologiyalarini ta'lim jarayonida qo'llash va pedagogik jarayonlar samaradorligini oshirishga doir olib borgan izlanishlari bolalarning kognitiv, emotsional va ijtimoiy rivojlanishiga qaratilgan. Olimaning o'yin texnologiyalariga doir ilmiy ishlanmalari asosan o'yinlarni maktabgacha ta'limda pedagogik vosita sifatida qo'llash masalalariga bag'ishlangan.

M.B. Ro'zmatovanning fikricha, o'yinlar bolalar uchun faqat vaqt o'tkazish vositasi emas, balki ta'limni rivojlantirish, bilim olish jarayonini qulay va qiziqarli tashkil etishning samarali usulidir. Uning ilmiy ishlanmalarida o'yin texnologiyalarining bolalarda yangi ma'lumotlarni o'zlashtirish jarayonida qo'llanilishi, shuningdek, bolalarning kognitiv va emotsional rivojlanishiga ko'rsatadigan ta'siri atroflicha yoritilgan. Ro'zmatovanning ilmiy izlanishlarida o'yinlarning pedagogik va didaktik funksiyalarga ega ekanligi alohida ta'kidlanadi. Unga ko'ra, o'yinlar quyidagi yo'nalishlarda muhim ahamiyat kasb etadi ^[2,1]:

- kognitiv rivojlanishga ta'sir qiladi, ya'ni bolalar o'yinlar orqali tafakkur, diqqat va xotira kabi ko'nikmalarini rivojlantiradi;
- emotsional jihatdan rivojlantiradi, chunki o'yinlar bolalarda hissiyotlar, his-tuyg'ular va ijtimoiy munosabatlarni shakllantiradi;
- ijtimoiy ko'nikmalarni rivojlantiradi, ya'ni jamoaviy o'yinlar bolalar orasida muloqot, hamkorlik, o'zaro hurmat va fikr almashish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

M.B. Ro'zmatova o'zining ilmiy ishlarida maktabgacha ta'lim jarayoniga innovatsion texnologiyalarni, jumladan, raqamli o'yinlar va interfaol texnologiyalarni joriy etish zarurligini asoslab bergan. U raqamli o'yinlarning pedagogik samaradorligi bo'yicha ilmiy tahlillar olib borib, ushbu texnologiyalar bolalarning o'rganish jarayonini yanada qiziqarli va interfaol tashkil etishga xizmat qilishini ta'kidlaydi. Raqamli o'yinlar bolalarga an'anaviy metodlarga nisbatan ko'proq ma'lumotni samarali tarzda o'zlashtirish imkonini beradi. Shu bilan birga, bu texnologiyalar bolalarda muhim ko'nikmalarni, jumladan, raqamli vositalardan foydalanish malakasini rivojlantirishga yordam beradi. Olimaning ilmiy ishlarida o'yin texnologiyalarining ta'lim samaradorligini oshirishdagi roli yuqori baholanadi. Shuningdek, u o'yinlarni maktabgacha ta'lim jarayoniga integratsiya qilishning pedagogik ahamiyatini ochib berib, o'yin texnologiyalarining tarbiyachilar uchun metodik vosita sifatida qanday qo'llanilishini tadqiq etgan.

M.B. Ro'zmatovanning fikriga ko'ra, o'yinlar bolalarni o'rganish jarayoniga jalb etishda eng samarali vositalardan biri hisoblanadi, chunki o'yin bolaning tabiiy qiziqishini uyg'otadi va o'rganish jarayonini uning tabiiy ehtiyojlariga moslashtiradi. Olimaning tadqiqotlarida o'yin texnologiyalarining bolalar rivojlanishiga ijobiy ta'siri bir nechta yo'nalishlarda aniqlangan:

- jismoniy rivojlanish, ya'ni jismoniy faoliyatga asoslangan o'yinlar bolalarning motorikasi va tanaviy rivojlanishiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi;
- emotsional va psixologik rivojlanish, bunda emotsional o'yinlar bolalarning hissiyotlarini boshqarish va atrof-muhitga moslashish ko'nikmalarini rivojlantiradi ^[2,2];
- ijtimoiy rivojlanish, ya'ni rolli va guruhli o'yinlar bolalarning muloqot qilish hamda jamoaviy faoliyat yuritish ko'nikmalarini shakllantiradi.

N. Qosimovanning fikricha, o'yin bolaning hayotga bo'lgan munosabatini, o'zini anglash jarayonini va boshqa bolalar bilan muloqotini shakllantiruvchi muhim omil hisoblanadi. U o'yinlarning maktabgacha ta'limdagi o'rnini aniq belgilab, ularni pedagogik maqsadlarga mos ravishda turlarga ajratish zarurligini ta'kidlaydi. N. Qosimovanning ishlanmalarida har bir o'yin turi muayyan pedagogik maqsadga xizmat qilishi va ularni tanlashda bolalarning yoshi hamda individual xususiyatlarini hisobga olish zarurligi alohida ko'rsatib o'tiladi.

N. Qosimovanning tadqiqotlarida o'yinlarning bolaning rivojlanishidagi o'рни alohida e'tirof etiladi. U o'yinlarni bolaning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishini ta'minlovchi muhim pedagogik vosita sifatida baholaydi. Xususan, o'yinlar kognitiv rivojlanishni ta'minlab, bolalarda tafakkur va mantiqiy fikrlashni rivojlantiradi hamda yangi bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi; emotsional rivojlanishda bolalarda hissiyotlarni boshqarish, o'z his-tuyg'ularini anglash va boshqalarga hamdardlik bildirish ko'nikmalarini shakllantiradi; ijtimoiy rivojla-

nishda esa rolli va guruhli o'yinlar orqali bolalarda muloqot qilish, jamoada ishlash va o'zaro yordam ko'rsatish ko'nikmalarini rivojlantiradi. N. Qosimova o'yin texnologiyalarining maktabgacha ta'lim jarayoniga samarali joriy etilishi masalasiga alohida e'tibor qaratadi. U o'yin texnologiyalarini didaktik usul sifatida qo'llashda pedagog-tarbiyachilarning metodik va kreativ yondashuvlari muhim ahamiyatga ega ekanligini ta'kidlaydi

Olimaning fikricha, har bir o'yin turini to'g'ri tanlash va uning maqsadga muvofiqligini ta'minlash pedagog-tarbiyachilardan ijodiy yondashuvni talab qiladi. U o'yinlarning ta'lim jarayonida va bolalar rivojlanishidagi o'rnini yagona tizim sifatida ko'rsatib, o'yin texnologiyalarining nafaqat individual, balki guruhli faoliyat shaklida ham yuqori samaradorlikka ega ekanligini asoslaydi. O'yinlar bolalarda o'z-o'zini anglash va ijtimoiy qobiliyatlarni rivojlantirishga yordam beradi hamda ta'limning har bir bosqichida bolalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda moslashtirilishi zarurligini ta'kidlaydi ^[3.1].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Maktabgacha yosh davrida bolalar jismoniy, aqliy, ijtimoiy va emotsional jihatdan tez rivojlanadi, o'yin, o'qitish va turli faoliyatlar jarayonida o'z dunyoqarashini shakllantiradi, nutq, motorika va ijtimoiy ko'nikmalarini oshiradi. Bu davr bolalar uchun ta'lim, o'rganish va o'zini anglashning muhim bosqichidir. Maktabgacha ta'lim va tarbiya bolalarga ta'lim va tarbiya berishga, ularni intellektual, ma'naviy-axloqiy, yetuk, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga, shuningdek bolalarni umumiy o'rta ta'limga tayyorlashga qaratilgan uzluksiz ta'lim turidir. 2015-yilda Birlashgan Millatlar Tashkiloti 2030-yilgacha bo'lgan davr uchun Barqaror rivojlanish maqsadlarini (BRM) belgiladi. BRMning 4.2-bandiga muvofiq, barcha qiz va o'g'il bolalarning erta bolalikda sifatli rivojlanishi, parvarish va maktabgacha ta'limga ega bo'lishi hamda boshlang'ich maktabga tayyorlanishi maqsadi qo'yildi. Bu bolalarni erta rivojlantirish bo'yicha ilk global maqsadlardan biri bo'ldi. Ammo maktabgacha ta'lim tashkilotlarida erta rivojlantirish dasturlari bilan pedagoglar qay darajada tanish, ta'lim-tarbiya jarayonining samarali bo'lishida pedagoglar zamonaviy texnologiyalar, metod va usullar bilan nechog'lik tanish? R. Kempl: "Bolani ko'zguga o'xshatish mumkin. U muhabbatni tarqatmaydi, balki uni aks ettiradi. Agar bolaga muhabbat bersangiz, u uni qaytaradi. Agar hech narsa bermasangiz, hech narsa qaytarib olmaymiz", degan edi. Biz hozir bolaning ruhiga nimalarni singdirsak, bu keyinchalik uning va bizning hayotimizda namoyon bo'ladi.

Bugungi kunda biz bolaga nimalar beryapmiz-u, nimalarni berilishi kerak bo'lganida vaqtda bermayapmiz? V. A. Suxomlinskiy: "Bolalik yillari – bu, avvalo, yurakni tarbiyalashdir", degan edi. Maktabgacha yosh bolalar uchun bu bilim olish, muloqot qilish, o'zini ko'rsatish uchun bir nechta qiziqarli faoliyat bo'lsa, kattalar uchun esa bola shaxsini o'rganish, o'zini va o'z mahoratini sinash, mas'uliyat va jajji bolalarga bo'lgan muhabbatni his qilish uchun butun bir hayotdir. Aslida, amalda bola qalbiga quloq solyapmizmi, kattalarning ular bilan jonli muloqoti qanday? Bu mas'uliyatli vazifani jonsiz telefonu gadjetlarga berib qo'ymayapmizmi?

TAHLIL VA NATIJALAR

Demak, tahlillar shuni ko'rsatadiki, maktabgacha yoshdagi bolalarning eng asosiy faoliyati o'yindir. Asosiy faoliyat deb bolaning ayni shu yoshida tez-tez ko'zga tashlanib turadigan xatti-harakatlariga aytiladi. Asosiy faoliyat shunday faoliyatki, bu faoliyat tufayli bolaning psixik jihatdan o'sishida jiddiy o'zgarishlar yuz beradi. O'yin shu qadar universal, ko'p qirrali va qudratli faoliyatdirki, maktabgacha yoshdagi bolalarni o'yindan boshqa kamolotga yetkazuvchi biror boshqa faoliyat turini tasavvur etish qiyin. O'yin bolalar uchun organizmning tabiiy ehtiyoji hisoblanadi. Bolalarning o'yinlari asosan kattalarning ish-harakatlariga, hayotiy urf-odatlariga maxsus ravishda taqlid qilishdan iborat bo'ladi. Bolalarning o'yin faoliyati ularning jismoniy va psixik jihatdan garmonik ravishda o'sishlari uchun muhim vositadir. Bola o'yinda qanday bo'lsa, katta bo'lganida ishda ham ko'p jihatdan shunday bo'ladi. Bu borada K. D. Ushinskiy "O'yinda buyruq bilan bajarishga yoki bo'ysunib o'rganib qolgan bola haqiqiy hayotda bu yo'nalishdan chiqib ketishi anchayin qiyin bo'ladi", deya qayg'urgan va bolalar o'yinidagi mustaqillikka o'ziga xos xususiyat sifatida qarab: "O'yin shuning uchun ham o'yinki, u bola uchun mustaqil mashg'ulotdir. Haqiqiy hayotda bola bolaligicha qoladi, u hech qanday mustaqillikka ega bo'lmagan norasida, hayot oqimida ko'r-ko'rona va betashvish suzayotgan go'dak; o'yinda esa bola boshqacha odam, u endi kamol topayotgan, o'z kuchini sinab ko'ra oladigan va o'zi yaratgan narsasini mustaqil idora eta oladigan insondir", deya ta'kidlagan. Kelajak 3-Renesans yoshlar qo'lida ekan, bugun bolalar o'yinidagi munosib sheriklik, aqlli qo'l – aqlli miya tamoyilini unutmashimiz shart.

Haqiqiy o'yin doimo tashabbus, topqirlik va zukkolik bilan bog'liqdir. Lekin o'yin ham kerakli vaqtda, kerakli joyda va kerakli dozada bo'lsagina emotsional ta'siri kuchli bo'ladi ^[4.1]. O'yinning kelib chiqishi haqida birinchi bor G. V. Plexanov "Adressiz xatlar" asarida: "O'yin mehnatning farzandi, u mehnatdan oldin paydo bo'lgan hodisadir", deb yozgan. O'yinda kattalar faoliyatiga taqlid, ya'ni o'g'il otaga, qiz onaga taqlidan harakat qiladi. U o'yinni turli avlodlarni bog'laydigan va madaniy qadriyatlarni avloddan avlodga uzatuvchi zanjir bo'lib xizmat

qiladigan “aloqa vositasi” deb hisoblagan. Darhaqiqat, bolalar o'yinida oila muhiti, yaqinlarining o'zaro munosabati va turmush tarzi aks etadi, taqlid qilinadi hamda gavdalanitiriladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi o'yin muhiti tarkibini quyidagilar tashkil etadi:

- 1) o'yin joyi (zonasi) – loyiha asosida tashkil etilgan rivojlanish markazlarining har biri uchun alohida joy ajratilgan bo'lib, bunday chegaralanish har bir markazning chegaralarini aniq belgilaydi, bir vaqtning o'zida markazdan foydalanadigan bolalar sonini cheklaydi va xona bo'ylab harakatlanishning xavfsiz yo'llarini ko'rsatadi;
- 2) o'yin anjomlari – bolalar foydalanishi uchun har bir rivojlanish markazi uchun alohida o'yin anjomlari tanlab olinadi, bunda bolalarning yoshi hamda psixologik va fiziologik xususiyatlari inobatga olinadi;
- 3) o'yinchoqlar – bola hayotining dastlabki davrlaridan boshlab uning yo'ldoshi va quvonch manbai bo'lib, o'yinchoq bolaning o'ynashi uchun mo'ljallangan va boshqa maqsadlarda foydalanilmaydigan buyum hisoblanadi, unda buyumlarning tipik xususiyatlari umumiy tarzda aks etadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Rivojlantiruvchi o'yin muhiti maktabgacha yoshdagi bolalarning erta rivojlanishida beqiyos ahamiyatga ega bo'lib, quyidagi natijalarni namoyon etadi:

1. **Kognitiv.** Bu bolaning atrofdagi dunyoni o'zlashtirishga bo'lgan ehtiyojini qondiradi hamda kognitiv faoliyatni rag'batlantiradi.
2. **Kommunikativ.** Bu nutq rivojlanishini jadallashtiradi, bolaga muloqot va o'zaro ta'sir asoslarini o'rganish imkonini beradi.
3. **Sog'lomlashtirish.** Bu harakat faoliyatini rag'batlantiradi, harakat tajribasini boyitadi va jismoniy rivojlanish hamda sog'lom turmush madaniyati bilan tanishtiradi ^[5.1].
4. **Ijodiy.** U bolalarni ijodiy faoliyat bilan tanishtiradi, o'z-o'zini rivojlantirishga va o'zini anglashga ko'maklashadi, muammolarni hal qilish, yangi g'oyalar va yechimlar topish malakasini mustahkamlaydi.

To'g'ri tashkil etilgan rivojlantiruvchi o'yin muhiti kattalar uchun bolaning uyg'un rivojlanishini ta'minlashga, guruhda hissiy jihatdan ijobiy muhit yaratishga, o'yin-tadbirlarni samarali uyushtirish va o'tkazishga xizmat qiladi hamda bolalarni mustaqil bo'lishga o'rgatadi. Rivojlantiruvchi o'yin muhitining puxta tashkil etilishi bolalarning o'rganish jarayonida faol ishtirok etishini ta'minlab, ularning maktabga tayyorlanishi va shaxsiy rivojlanishi uchun zarur sharoitlarni yaratadi. Shu bois, ta'lim tashkilotlarida o'yin muhitini shakllantirish bolalarning erta rivojlanishini ta'minlashdagi eng muhim omillardan biri bo'lib qoladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Qodirova F.R., Toshpo'latova Sh.Q., Kayumova N.M., A'zamova M.N. Maktabgacha pedagogika. Toshkent: “Tafakkur” nashriyoti, 2019. – 313 b.
2. Mamajonova N.M., Bekchova F.M., Durdiyeva M.A. Maktabgacha ta'lim-tarbiyani tashkil etish. Toshkent: “Bookmany print”, 2023. – 169 bet.
3. Тюнникова С.М. Использование игры в учебно-воспитательной работе мастера производственного обучения. Методические рекомендации. М., 1990. – 60 с.
4. Takomillashtirilgan “Ilk qadam” davlat o'quv dasturi. Toshkent, 2022. – 36 b.
5. Xalimjanovna A.M. (2024). Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim-tarbiyaviy faoliyatlarni tashkil etishga zamonaviy yondashuv: ta'lim bilan amaliyot integratsiyasi. Science and Innovation, 3 (Special Issue 31), 451–454.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.